

aan verkenner/formateur nieuwe Haagse Coalitie Tom de Bruijn,
Stadhuis

Spui 70, 2511 BT Den Haag

cc aan wethouders Boudewijn Revis, Robert van Asten, Liesbeth van Tongeren, en fractievoorzitters
Arjen Kapteijns, Hanneke van der Werf, Frans de Graaf, Martijn Balster en Daniëlle Koster

per post/ per e-mail

Onderwerp: Voorstellen AVN voor het nieuwe Coalitieakkoord

Den Haag, 6 november 2019

Geachte heer de Bruijn, geachte wethouders en fractievoorzitters,

De Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor 's Gravenhage e.o. (AVN), komt al ruim 90 jaar op voor het groen en de natuur in Den Haag en naaste omgeving. We hebben in het voorjaar van 2018 de verschillende partijprogramma's onderzocht op punten die van belang zijn voor de natuur, en ook voor participatie, zonder welke belangen- en wijkorganisaties geen rol kunnen spelen. De resultaten van deze vergelijking vindt u in de bijlagen.

Ook voor de komende jaren blijft natuurbescherming van groot belang. Cruciaal daarvoor zijn de Natura 2000 gebieden en de stedelijke groene hoofdstructuur, de ecologische verbindingen, overig groen en bomen. Het is dan ook van belang dat het College de nieuwe Nota Natuur, de opvolger van de Nota ecologische verbindingzones, z.s.m. uitbrengt en omarmt in haar beleid. We stellen voor de recent door het College uitgebrachte nota Haagse iconen beter af te stemmen op de Nota Natuur. Met de nota "natuurinclusief bouwen" (dubbel gebruik van de ruimte zoals groene overkluizingen van wegen, groene daken boven garages en ontstening/vergroening van tuinen en de openbare ruimte) brengt men meer natuur de stad in. Het gaat erom dat we ruimte en leefgebied creëren voor vogels, vlinders, insecten en kleine zoogdieren. Zonder deze natuurlijke bewoners leven we immers in een steriele stad. Een groene omgeving bevordert gezondheid en leefbaarheid voor iedereen. Het maakt de stad ook aantrekkelijk als vestigingsplaats voor organisaties en bedrijven, hetgeen weer aanzet geeft voor werkgelegenheid.

Enkele actuele voorstellen van de AVN, samengevat:

- De Nieuwe Nota Natuur uitbrengen en omarmen, daar de Haagse Icoonprojecten aan toetsen en tegelijk aan de Raad voorleggen (met name het project voor de Verversingskanaal, daarover komt een AVN-brief)

- Zorg dat in het beleid wordt verankerd dat de aangewezen ecologische zones natuurlijk beheerd worden. Let daarbij op maaibeheer en haal niet een hele strook ondergroei in één keer weg (zie Nota ecologische verbindingzones over bomen, heesters, ruigtes, maaibeheer (Inrichting en Beheer 5.1-5.2, bijlage F).
- De nieuwe Bomennota uitbrengen en omarmen, Italiaanse populieren in principe behouden
- In de nieuwe Omgevingsvisie voor Den Haag natuur, groen en bomen beschermen en versterken, geen nieuwe ontwikkelingen in de Stedelijke Groene Hoofdstructuur toestaan, zie eerdere Raadsbesluiten
- Geen nieuwe fietspaden dwars door de natuur, maar aan de randen ervan:
 - Geen fietspad aan het eind van het Zwarte Pad, maar in plaats daarvan het bestaande recreatieve fietsnetwerk verbeteren
 - Het alternatieve voorstel van de AVN voor het recreatieve fietspad Wateringse Veld/ Zonnegaarde overnemen
- Langs de Haagweg in Westland / de Monsterseweg in Den Haag liggen talloze kleine en grotere bouwlocaties, in totaal 6000 woningen. Dit leidt tot een enorme toename van verkeer, en stikstof depositie in Natura 2000 gebieden: maak daarvoor een plan-MER en implementeer alternatieven
- Maak van de Vlietzone geen ontwikkellocatie, zie ook de aangenomen motie 'Geen bedrijfsruimten in het groen', om met name de Vlietzone te beschermen
- Maak het beloofde evenementenpaspoort voor groengebieden (zie Agenda groen 2016). (Volg daarvoor de aangenomen Visie Westbroekpark en Scheveningse Bosjes': dus geen vergunningen voor 6 evenementen in de nacht in de open lucht bij Café de Waterkant in het Westbroekpark)
- Verdieping Teldersweg voor betere oversteekbaarheid en vermindering geluidsoverlast in de Scheveningse Bosjes. Als er lightrail naast komt: onder de grond met die railverbinding!
- Bij vernieuwingen van het OV (Schaalsprong OV) tijdig onderzoeken hoe (oude) bomen kunnen worden behouden en indien noodzakelijk verplanten
- Het Noordzeestrand, havengebied en boulevard van Scheveningen vormen een belangrijke schakel en stepping stone tussen de Natura 2000 gebieden Meijendel en Westduinpark. Het is goed beheer, inrichting en planvorming beter in harmonie te brengen met deze functie (zie AVN rapport Scheveningen natuurlijk zeedorp)
- Implementeer het hitte-eiland project in de Rivierenbuurt (zie AVN-voorstel)
- Groene daken op busabri's (daarvoor komt een AVN-voorstel)
- Vuurwerkvrijezones in groengebieden (zie AVN-brief)

In het coalitieakkoord van april 2018 stonden een aantal goede punten voor natuur/groen/bomen, waarvan wij aanbevelen dat die ook in het nieuwe coalitieakkoord komen/ worden voortgezet:

Groen

- Er komt meer natuurlijke beplanting, groene daken, verticaal groen en geveltuintjes, met name in de meest versteende wijken.
- Aanpakken van de tien meest versteende plekken in iedere wijk.
- Een plan om bewoners en organisaties te stimuleren hun tuinen te vergroenen.
- Uitbreiding subsidieregeling voor groene daken.
- Achterstallig groenonderhoud wordt aangepakt en ecologisch beheer wordt de norm.
- Er wordt gezorgd voor natuurvriendelijke oevers en rustplekken voor watervogels in onze wateren.
- Plantsoenen en parken worden zo veel mogelijk vlinder- en bijvriendelijk ingericht en beheerd.
- Moes- en volkstuinten zoveel mogelijk behouden en uitbreiden.

- Het plan van aanpak dat naar aanleiding van de visie van de leden van de Denktank Scheveningse Bosjes, Westbroekpark inclusief Waterpartij is opgesteld, wordt uitgevoerd.

Bomen

- Er wordt zeer terughoudend omgegaan met het afgeven van kapvergunningen.
- Er komen fors meer (straat)bomen bij.
- De uitvoering van het populierenvervangingsplan wordt getemporeerd, alleen de aantoonbaar onveilige populieren worden vervangen.
- Het behoud van bestaande bomen wordt als uitgangspunt verankerd in projectplannen en de aanbestedingen van werkzaamheden.

Kust

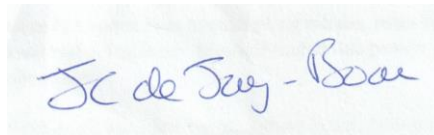
- Samen met betrokken partners versterken we de (natuur)waarde van het Nationaal Park Hollandse Duinen.
- We houden ons aan de afspraak in het Kustpact over “niet bouwen aan de kust”.
- Bij een verzoek om verlenging wordt op basis van de resultaten van de huidige proefperiode besloten over de bouw van strandhuisjes.
- Het stille strand blijft stil.

Hieronder vindt u onze voorstellen voor natuur en participatie meer in detail uitgewerkt op basis van de partijprogramma's. We hopen van harte dat u deze voorstellen bij de vorming van de nieuwe coalitie mee wilt nemen.

Met vriendelijke groeten,

Aletta de Ruiter, Secretaris AVN

Caroline de Jong-Boon, bestuurslid AVN

Voorstellen van de AVN voor het nieuwe coalitieakkoord.

Op basis van de partijprogramma's van de partijen die besprekingen voeren, en andere.

Zie ook vergelijking partijprogramma's in bijlagen.

Bescherming van natuur, groen en bomen

De AVN heeft als doel natuurbescherming in en om Den Haag.

Daarvoor zijn de **Natura 2000 gebieden** cruciaal. GroenLinks, VVD en D66 willen natuur/de kust beschermen, de PvdA meer biodiversiteit.

Naast deze op Europees niveau erkende en beschermde grote natuurgebieden zijn er in Den Haag talrijke groene parels aanwezig waar de biodiversiteit soms verrassend hoog is. Als je dergelijke groengebieden met elkaar verbindt, stijgt de waarde ervan soms spectaculair. Daarom heeft de gemeente Den Haag een bescherming in de vorm van de **Stedelijke Groene Hoofdstructuur**. In december 2016 heeft een meerderheid van de Raad deze herbevestigd: de “Stedelijke Groene Hoofdstructuur op eenduidige en herkenbare wijze duurzaam in stand te houden en waar mogelijk te versterken”. GroenLinks noemt dit eveneens in haar partijprogramma.

Het is heel belangrijk dat in de op te stellen **omgevingsvisie** voor Den Haag wordt opgenomen dat natuurwaarden worden beschermd. Ook de icoonsoorten die de Provincie heeft aangewezen. Het gaat niet alleen om bijzondere soorten: de merel is de meest populaire vogel, de aanwezigheid van groen is goed voor de gezondheid. Met de omgevingswet wordt het initiatiefnemers van nieuwe ontwikkelingen makkelijker gemaakt: ‘ja mits’: minder hinder, kortere procedures. Dat moet worden: ‘ja mits buiten de Stedelijke Groene Hoofdstructuur en niet ten koste van ecologische verbindingen’.

Voor uitbreiding van het groen, compensatie kan men bijvoorbeeld denken aan **groene overkluizingen van wegen en/of het verbeteren van ecologische verbindingen**. Bijvoorbeeld het vergroenen van de stadsentree en meer groen voor nieuwe bewoners door het overkluizen van de Bezuidenhoutseweg tussen station en Koekamp, voor het Florence Nightingalepark een verbinding met het ernaast gelegen ‘Buurtpark Het Kleine Hout’, inrichting van een ecologische zone in de Schenkstrook, een groene verbinding over de drukke Teldersweg voor mens en dier.

Alle vier de partijen van de vorige coalitie, evenals HSP, PvDD en CU/SGP, willen ondertunneling/verdieping van de Teldersweg ter hoogte van de Scheveningse Bosjes.

De Nota Ecologische Verbindingszones is afgelopen, het is belangrijk dat de opvolger, de nieuwe nota Natuur er snel komt.

GroenLinks en VVD noemen het belang van **ecologische verbindingen**. HSP en PvdD stellen voor de **stadsecoloog** te versterken en bij alle plannen te betrekken, dat lijkt de AVN een goed idee.

Alle partijen, behalve de PVV, komen op voor meer **groen** in de stad.

Groep de Mos en GroenLinks benadrukken het behoud en planten van **bomen**, het CDA wil goed onderhoud van het bomenbestand. De AVN is daar blij mee en voegt toe dat het belangrijk is een diversiteit aan passende bomen te planten, standplaatsen te verbeteren, niet onnodig hoog op te kronen en Italiaanse populieren te ontzien.

Veel partijen komen op voor **natuur inclusief bouwen**, met name ook GroenLinks en VVD. De AVN hecht hier veel belang aan. Nog meer partijen zijn voor ontstening, ook D66, PvdA en CDA. Ontstening helpt tegen wateroverlast, dat vaker zal voorkomen als gevolg van klimaatverandering, en tegen hittestress. Denk bijv. aan versteende pleinen en onnodig brede stoepen, leg geen nieuwe verharding aan zonder compensatie. Biedt mogelijkheden om geveltuinen breder te maken dan de standaard 45 cm. Dubbel gebruik van de ruimte kan door groen aan te leggen op daken van parkeerterreinen en ook tram/bus-abri's, waardoor water wordt vastgehouden en biodiversiteit bevordert.

Om natuurinclusief bouwen, groene daken en overkluizingen in bestemmingsplannen/het omgevingsplan te verankeren, acht de AVN het wenselijk om het instrument dubbelbestemming in te zetten in combinatie met minder voor de hand liggende aanwijzingen: bijv. in het kader van natuurinclusief bouwen (Nota Eycline en Skyline) zou de gemeente de dubbelbestemming wonen en groen als instrument kunnen inzetten om er voor te zorgen dat de bebouwing, ook bij gebieden die met hoogbouw worden ingevuld, groen wordt en blijft

Alle vier de partijen willen meer en beter **onderhoud van het groen**, GroenLinks en VVD ook ecologisch beheer. Er is nu vaak te weinig geld voor onderhoud en beheer, bijv. voor de aanplant en onderhoud van een variëteit aan struiken, belangrijk voor de natuur als beschutting/ voedsel/ nestgelegenheid.

Groep de Mos en GroenLinks willen meer aandacht voor **natuureducatie**.

Drie partijen willen (kna!) **vuurwerkvrije** zones en een centrale vuurwerkshow.

GroenLinks heeft meer groene punten dan de andere vier partijen: benadrukt niet te bouwen in het groen, geen strandhuisjes, bij- en vlindervriendelijke inrichting groen, natuurvriendelijke oevers (dit ook bij de PvdA), groene wijkwerker. Veel daarvan kunnen de andere partijen overnemen.

Groep de Mos heeft juist minder groene punten in haar verkiezingsprogramma dan de anderen uit de vorige coalitie, geen inzet voor klimaatbeleid of voor de circulaire economie. Wel zijn GdM en CDA voor meer evenementen (op het Malieveld) en horeca. De AVN wil juist minder evenementen of horeca in het groen, zodat de groene kwaliteit voorop staat. In het nieuwe coalitieakkoord belangrijk om evenementen en horeca in het groen te beperken.

Een ander punt van zorg was de nadruk van GdM op het gebruik van de auto, ook de CDA vindt deze belangrijk. Daarmee wordt het moeilijk **luchtvervuiling** terug te dringen, dat niet alleen cruciaal is voor de natuur, maar ook voor de inwoners van de stad. De vijf partijen hebben dit wel in hun programma staan. Daarmee dus kansen daarvoor in het nieuwe coalitieakkoord. Het recente collegevoorstel voor uitbreiding van de milieuzone is een goede stap.

Gelukkig zijn alle vijf de partijen voorstander van verbeteringen van het openbaar vervoer, en voor de fiets. Zie ook het document schaa sprong OV, met voorstellen voor betere verbindingen richting Scheveningen, World Forum en haven, en de Leyenburg corridor naar Loosduinen/Kijkduin/Uithof. Daarbij vraagt de AVN tijdig zorg voor de bomen, want de verbeteringen voor tram 9 en 1 naar Scheveningen hebben veel bomen gekost. Het was gelukkig wel mogelijk de monumentale kastanjes langs de Koninginnegracht te sparen. Dat blijft ook in de toekomst van belang!

Participatie/co-creatie

Nagenoeg alle partijen zijn voorstander van betere inspraak, participatie en inzet van Haagse Kracht. Bij ingrijpende projecten voor/naast het groen/bomen stellen we voor altijd een denktank in te stellen met een onafhankelijke voorzitter. Opdat een plan in co-creatie wordt gemaakt/bijgesteld, vanaf het begin, totdat het wordt teruggekoppeld aan de stad.

Een denktank bestaat bij voorkeur uit vertegenwoordigers van omliggende wijkverenigingen, belangenorganisaties (AVN, de fietsersbond enz.), VvE's, omwonenden en gebruikers. Bij de laatste drie groepen kan men loten als er te veel gegadigden zijn. Vertegenwoordigers van verenigingen hebben een Algemene Ledenvergadering en zijn gekozen. In dat geval wijzen de verenigingen hun vertegenwoordigers aan.

In het algemeen worden plannen er veel beter van, als men vanaf een vroeg stadium de tijd neemt voor een zorgvuldige afweging met omwonenden en belanghebbenden. Kennis en kunde van bewoners- en belangenorganisaties vormen een aanvulling op ambtelijke expertise.